

Sätt Knut Wicksell på 200-kronorssedeln!

Riksbanken ska förnya och modernisera hela sin sedel- och myntserie, bl a ska en sedel med valören 200 kronor introduceras inom snar framtid. Därför efterlyser Riksbanken förslag på vem som ska pryda den nya sedeln. En lång rad namn har redan nämnts i diskussionen som Björn Borg, Fredrika Bremer, Zlatan Ibrahimovic, Pär Lagerkvist, Carl Larsson, Astrid Lindgren, Ulf Lundell och Ingemar Stenmark. Förvisso har dessa bidragit till bilden av Sverige. Men vem vore mer passande att sätta på 200-kronorssedeln än Knut Wicksell? Det finns många skäl för detta.

Svensk penningpolitik vilar sedan början på 1990-talet på Knut Wicksells banbrytande forskning. I januari 1993 deklarerade nämligen riksbanksfullmäktige att målet för penningpolitiken skulle vara att begränsa inflationstakten till 2 procent per år inom ett intervall på plus/minus en procentenhet. Med detta steg etablerades ett låginflationsmål som norm för Riksbankens politik. Därmed var grunden lagd för en penningpolitik som bygger på en självständig Riksbank med ett siffermål för inflationen och en rörlig växelkurs för kronan.

Låginflationsmålet har sina teoretiska rötter i Knut Wicksells penningteori. Med utgångspunkt från denna rekommenderade Knut Wicksell prisstabilitet som det lämpliga målet för penningpolitiken. Detta gjorde han så tidigt som 1898 i ett anförande inför Nationalekonomiska Föreningen. Han angav också det medel som en centralbank ska använda för att bestämma inflationstakten, nämligen den korta ränta som ligger under centralbankens kontroll. Är prisnivån stigande, ska räntan höjas tills priserna stabiliserats. Hotar deflation, ska centralbanken sänka räntan till dess prisnivån är konstant. Wicksell byggde sitt resonemang på sin teori för prisnivåns bestämning, den s k kumulativa processen. Teorin presenterades för en internationell publik i *Geldzins und Güterpreise*, vilken kom ut från trycket 1898.

Det var oklart i januari 1993 hur det nya låginflationsmålet skulle fungera. Utsikterna var inte lovande. Den ekonomiska krisen var djup. Det finansiella systemet var i gungning. Riksbankens aktier stod inte högt i kurs efter det misslyckade kronförsvaret i november 1992. I dag är bilden annorlunda. Inflationsmålet har visat sig framgångsrikt. Riksbanken har lyckats hålla en låg och stabil inflation. Målet är väl förankrat i det svenska samhället. Uppslutningen är stark kring den självständighet som Riksbanken, tidigare en underavdelning till finansdepartementet och regeringen, erhållit för att koncentrera sig på inflationsbekämpning.

Inflationsmål, s k *inflation targeting*, har blivit en internationell succé

under de senaste två årtiondena. Mer än ett tjog centralbanker – inklusive ECB, Bank of England och Norges Bank – har övergått till denna strategi för penningpolitiken. Därmed har Knut Wicksells idéer fått en renässans i såväl den praktiska politiken som i forskarvärlden. Förvisso har flera av 1900-talets främsta ekonomer såsom John Maynard Keynes och Milton Friedman analyserat centralbankspolitik men i dag är Knut Wicksells arbete grunden för den dominerande synen på hur penningpolitiken bör drivas.

Knut Wicksells idéer påverkade Riksbanken redan under några kritiska år på 1930-talet. När valutaspekulationen tvingade Riksbanken att överge den fasta kronkursen till guldet i september 1931, deklarerade regeringen stabiliseringen av kronans inhemska köpkraft som målet för penningpolitiken. Med detta steg blev Riksbanken den första centralbanken i världen med konstant prisnivå som officiellt mål – och är hittills den enda som haft detta mål. Politiken att hålla en i det närmaste konstant prisnivå i kombination med den faktiska devalvering av kronan som inträffade när guldkopplingen övergavs bidrog till att begränsa verkningarna av 1930-talets globala depression i Sverige.

Knut Wicksells gav en rad bestående bidrag till ekonomisk teori förutom den kumulativa processen. Han blev tidigt en internationell storhet. I dag är han en av de mest kända vetenskapsmän som vårt land frambringat.

Slutligen lade Knut Wicksell grunden till den svenska traditionen av samhällstillvända nationalekonomer, som kommenterar i media, som medverkar som ledamöter i utredningar och kommissioner och som fungerar som rådgivare och påtryckare. Wicksell vann under många år sin försörjning som fri skribent. Han såg som sin ”förnämsta plikt att uppfostra det svenska folket” – såsom han formulerade sig i ett brev på gamla dagar till en av sina bästa vänner.

Senast Riksbanken introducerade en ny sedelvalör – 500 kronor – var 1985. Även då framförde undertecknad förslaget att Knut Wicksell borde pryda den nya sedeln – men förgäves.¹ Riksbanksfullmäktiges dåvarande ordförande Gunnar Sträng placerade Karl XI på 500-kronorssedeln. Så här lär hans motivering ha varit: ”Som gammal finansminister har jag en speciell känsla för just Karl XI, som redde upp rikets finanser med en reduktion av adelns gods”. Citatet illustrerar såväl dåtidens skattepolitiska filosofi som den nära kopplingen mellan finanspolitiken och penningpolitiken. Det var självklart att finansdepartementet hade ordförandeposten i riksbanksfullmäktige och därmed kontroll över penningpolitiken.

Nu är detta historia. Riksbanken är en självständig institution och dess politik är inspirerad av Knut Wicksell – inte av forna envåldshärskare. Vore det inte lämpligt att markera detta med Wicksells bild på den första nya sedelvalören under detta sekel?

Lars Jonung

¹ Se ledaren ”Sätt Knut Wicksell på 500-kronorssedeln!”, *Ekonomisk Debatt*, nummer 2, 1980.